

Primorski dnevnik

Polnina plačana v gotovini Cena 30 lir TRST, nedelja 1. maja 1960 Leto XVI - Št. 105 (4568)

NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

Delavski razred in delovni ljudje vsega sveta praznujejo letos 1. maj, ko se povsod dušijo temelji preživetih oblik gospodarskega in družbenega življenja in gre človeštvo nevzdržno naprej po poti

vedno širših pravic ljudskih množic.

Ta silen vzpon delovnih ljudi vseh celin je bil in ostaja eden glavnih činiteljev, ki so narekovali velikim silam, da naredo konec hladni vojni ter začno

resno proučevati možnosti splošne razorožitve ter uvajanja miroljubnih in pravičnejših odnosov med raznimi deželami.

Odločen prispevek k takemu mednarodnemu razvoju je dal prav proces ne-

nehnega razvoja demokratičnih sil v vseh deželah. Delavski razred v gospodarsko razvitih deželah in vzpon svobodoljubnih množic v zaostalih predelih so ziomili blokovske koncepcije in odprli pot k mednarodnim posvetovanjem, k mirnemu sožitju.

V tem znamenju se mora odvijati borba delovnih ljudi tudi pri nas, in to tako v krajevnem kot v širšem vsedržavnem okviru. Ravno pri nas postaja borba med naprednimi silami in med reakcionarimi, konservativnimi krogi vedno ostrejša. Veliki monopoli in bančni mogotci, veleposestniki in nekateri visoki cerkveni krogi snujejo dan za dnem zarote proti demokratični ureditvi republike in proti republiški ustavi. Tako imamo sedaj v Italiji vlado, sestavljeno iz demokristjanov, ki pa lahko vlada samo z odkrite podpore fašističnih posilancev.

Peti kongres CGIL je v tem napetem splošnem italijanskem položaju predstavil pomemben mejnik, saj je začrtal smernice in pot za nadaljnjo borbo v novih mednarodnih in novih notranjih pogojih. Zlasti so pomembne ugotovitve kongresa, da morajo delavci neposredno vplivati na gospodarski razvoj, na vlaganje kapitala ter druge faktorje, zato da se odstrani brezposelnost in da se poveča življenjska raven delovnih ljudi.

Delavski razred zahteva, da se nacionalizirajo vsi viri električne in atomske energije, da se okrepe državna industrija in družba podjetja, ki morajo dobiti protimonopolistično vlogo in pomen. Za demokratični notranji razvoj pa je najvažnejša zahteva, da je treba izvesti ustavno določilo, ki predvideva ustanovitev deželnih uprav.

Vsa ta splošna načela in zahteve imajo svoj neposreden pomen tudi za naše področje, saj je od splošnega italijanskega razvoja odvisno reševanje tudi naših perečih krajevnih vprašanj.

Mednarodno pomirjenje, postopno odstranjevanje osnov za hladno vojno ustvarja tudi boljše pogoje za gospodarski in socialni razvoj Trsta. Ni namreč no-

benega dvoma, da je tržaški gospodarski razvoj odvisen prav od stikov z zaledjem, in da so ti stiki uspešni samo v mirnem mednarodnem ozračju.

Seveda pa predstavljajo pomirjenje le osnovo, le ugodnejše perspektive, medtem ko je trenutni položaj še vedno nezadovoljiv. Krivdo lahko iščemo v pomanjkanju primernih ukrepov, v dejstvu, da vlada ni sprejela organskega načrta za okrepitev ladjedelniške, pristaniške, pomorske, industrijske in drugih proizvodnih dejavnosti.

Tako moramo ponovno ugotoviti, da je na tržaškem področju še vedno žalostni rekord, saj imamo okoli 14.000 brezposelnih in to-

rej, upoštevajoč število prebivalstva, največji odstotek brezposelnih v vseh italijanskih pokrajinah.

Tržaško delovno ljudstvo se bo zato še nadalje borilo, da se uresniči zahteva za ustanovitev deželne uprave, kot to določa ustava, in ki bi predvidela za Trst posebno avtonomijo.

V Trstu je treba okrepiti vsa državna podjetja in torej vsa ključna tržaška industrijska podjetja. Modernizirati in razširiti je treba škedenjske plovbe; prenoviti ladjedelnico Sv. Marka in tovarno strojev Sv. Andreja.

V okviru obnove konvencij med državnimi pomorskimi družbami: Adriatico, Tržaškim Lloydom, Tirreno in Italio, mora imeti odločujočo besedo parlament, in te konvencije morajo pomeniti okrepitev državnih pomorskih družb z gradnjo novih ladij in ustanovitvijo novih rednih pomorskih prog. To bi pomenilo zaposlitev za ladjedelnice, ki so v krizi, ter bi Trst istočasno lahko postopoma dobil ladjevje, ki ga nujno potrebuje za svoje pristaniško dejavnost.

Rešitev vseh teh navedenih vprašanj, ki so za Trst življenjskega pomena, je v odločni meri tudi odvisna od naporov, moči, prizadevanj in pravičnih stališč sindikalnih organizacij. Tega se je dobro zavedal vsedržavni kongres CGIL, ki je bil pred kratkim v Milanu, ko je notranjim sindikalnim vprašanjem posvetil vso pozornost in ki je v zaključni resoluciji podčrtal, da mora v notranjem sindikalnem življenju vedno prevladovati demokratična metoda, in ki je ponovno pozval na enotnost delavskega razreda.

Letošnji prvi maj praznujemo torej v borbenem ozračju, saj pomeni ta delavski praznik manifestacijo delovnih ljudi po vsem svetu za mir, za zlom vseh sil, ki težijo k politiki delitve sveta na dva bloka. To je praznik proletariata, ki je na svoje zastave vedno pisal geslo sožitja med narodi, bratstva med delavci vseh dežel. To je praznik bratstva med delovnimi ljudmi, ki bodo združeni korakali naprej za srečnejše, mirnejše, svobodnejše življenje.

Program proslav CGIL

Novi program proslav izraške Nove delavske zbornice - CGIL:

TRST: Ob 8. uri budnica godbe Rinaldi, ki bo igrala po ulicah. Ob 9.30 se bodo pričeli zbirati delavci na Trgu Pestalozzi in sosednjih ulicah. Ob 10.15 odhod povork, ki se bo razvila po Ul. Istria, S. Giacomo, Trgu Vico, Sansovino, Ul. Madonna, Ul. Oriani do Trga Garibaldi, Na Trgu Garibaldi bo ob 11. uri zborovanje, na katerem bosta govorila dr. Piero Boni tajnik CGIL in Franc Gombac član izvršnega odbora izraške Nove delavske zbornice - CGIL.

MILJE: Povorka bo od Ljudskega doma po Ul. S. Giovanni do Trga Marconi. Zborovanje bo ob 10.30 in bosta na njem govorila Bonomo Tominez in Albino Gerli tajnika izraške Nove delavske zbornice - CGIL.

SV. KRIZ: Zborovanje ob 11. uri, na njem bosta govorila Ernesto Radich in Anton Gerlac.

NABREZINA: Zborovanje ob 11. uri na trgu (v primeru slabega vremena na sedežu kulturnega društva). Govorila bosta: Livio Saranz in Sergej Pečar.

BOLJUNEC: Zborovanje ob 16.30, sodelovala bo vsaka godba. Govorila bosta: Livio Saranz in Franc Gom.

NSZ poziva člane in vse prebivalstvo, da se udeležijo promajskih proslav.

Proglas Neodvisne socialistične zveze za letošnji prvi maj

Da bi lahko Trst v svoji pomorsko - trgovski, pristaniški in industrijski dejavnosti ponovno dobil svoj pomen in da bi mogli delovni ljudje s Tržaškega računati z lepšo bodočnostjo, je potrebno takoj ustanoviti deželo Furlanija - Julijska krajina s posebnim statutom in v njenem okviru s posebno avtonomijo za tržaško ozemlje ter poskrbeti za druge izredne vladne gospodarske ukrepe.

Borimo se za vlado, ki bo pripravljena izvesti v državni politiki dejanski preobrat, da bi se uresničile določbe republiške ustave, nadzorstvo nad monopoli in konec njihove oblasti, za nacionalizacijo energetskih virov in za gospodarski precvet, ki naj odstrani kronično brezposelnost.

Ko letos proslavljamo 15. obletnico zmage nad nacifašizmom, zatrimo njegove nove, nesramne pojave s tem, da Italijani in Slovenci, složno branimo, povzdiguje in utrjujemo ideale in pridobitve protifašistične borbe in odporiškega gibanja!

Za trden mir, za zagotovitev gospodarskega in socialnega napredka, zahtevamo konec hladne vojne, konec neprestane grožnje atomske raketne vojne in uveljavitev politike mirnega sožitja in mednarodnega sodelovanja, ki more temeljiti samo na spoštovanju neodvisnosti in enakopravnosti vseh narodov.

Zahtevamo dejansko priznanje nacionalnih pravic Slovencev, ki jih jamči ustava in določa Memorandum o soglasju.

Prvi maj, dan, ko se slave borbe in socialne pridobitve delovnih ljudi, naj ponese razredno in demokratično zavest med tisoče delovnih ljudi, naj razširi politične in sindikalne vrste ljudskih množic v borbi za vzpostavitev resnično demokratične vlade in naj še bolj utrdi upanje in prepričanje v gotovo napredovanje delovnih ljudi na poti k prevzemu vodstva družbe, na poti k boljši bodočnosti, k socializmu.

Na stadionu 1. maj na Vrdejski cesti bo danes ob 15. uri tradicionalna

LJUDSKA VESELICA

Na veselici bosta govorila tovariša Eugenio Laurenti in Jože Dekleva

Na ljudski veselici bodo sodelovali: godba s Proseka, folklorna skupina, trio iz Dolina, orodni igrivovalci društva »BORR«. Od 18. do 24. ure ples ob veselih zvokih orkestra »RION«. Dobro založen bar in bité.

Živel 1. maj, praznik delovnega ljudstva!

Letošnji prvi maj v znamenju klerofašistične vlade

Nenni: KD se mora odločiti ali propasti

Zunanji minister Segni na konferenci NATO v nemirnem Istanbulu

(Od našega dopisnika)

1. maja bo v Trstu praznik, praznik vsega delovnega ljudstva. V Trstu, ki naj javnosti prikaže moč in vlogo delovnega ljudstva v današnji družbi, hkrati pa bo delovno ljudstvo privzelo manifestiralo praznik miru in mednarodnem sodelovanju, kar je bistveno pogoje za čim hitrejši gospodarski in socialni napredki človeštva.

V znamenju 1. maja bo v Trstu predsednik republike Segni, s katero bodo jutrišnji poddelili priznanja delavcem. Slovence bo v palači EUR, v kateri bodo predsednika referenca zunanjih ministrov atlantskega zavezništva zlasti pomembna, ker se vsi dva tedna pred konferenco najvišjih, ki se bo začela 16.

maja v Parizu. Po mnenju Segnija so potrebni iskreni napori, da bi dosegli ugodno mednarodno položaja in da bi se tako približali k ostopni rešitvi spornih vprašanj. Segni je hkrati dodal, da bo pet zunanjih ministrov dežel, ki se udeležujejo zvezne konference o razorožitvi, pregledalo sedanje stanje, in vskladilo akcijo Zahoda, ker se bo vprašanje razorožitve obravnavalo tudi na konferenci v Parizu. Segni je dodal, da v tej prvi fazi se ni prišlo do nobenega sporazuma o raznih konkretnih predlogih, meni pa, da dosedajni rezultati niso povsem jalovi, ker je prišlo do boljšega vzajemnega razumevanja posameznih stališč. V zaključku je Segni poudaril, da ne bodo nikesar opustili, da bi mogli dati za-

dovolj odgovor glede rešitve tega vprašanja in resnega vprašanja.

V razgovoru z novinarji je Saragat dejal, da bodo prihodnji teden sklicali vodstvo in parlamentarno skupino PSDI, da bi proučili vprašanje o zahtevi politične debate v poslanski zbornici po zaupnici, ki jo je Tambronijska vlada dobila v senatu.

V članku, ki ga bo objavila jutrišnja številka socialističnega glasila »Avantia«, Nenni pripominja med drugim, da se je KD po De Gasperijevi izkušnji znašla pred vprašanjem socialistov, »vprašanjem, ki ga ni postavljal naša spretnost, ali zaradi naklonjenosti drugih - kakor to zatrjuje Paciard - niti nesprenost naših nasprotnikov in tek-

mecev, ampak zgodovina z veliko začetnico, ali bolj skromno, stvari same».

Ko je poudaril, da sta se De Gasperi in Scelba skušala zateči k sleparskemu volilnemu zakonu iz leta 1953, da bi se ognili temu problemu, ter da sta tudi s tem zakonom padla, Nenni nadaljuje in pravi, da so »mesačanski odbori (comitati civici) se vedno ujetniki prevare, da je moč spreminiti tok dogodkov z volilnimi sleparjami, ali z volilnim sistemom po okrožjih, ki naj bi zamenjal proporcionalni volilni sistem, kakor je že poskušal in izvedel Mussolini. »MI - nadaljuje voditelj PSI - ne podcenjujemo njihove moči. Ki koreninji in skrajno zaostali družbi, vendar moremo reči, da sleparije in politično manevriranje morejo sicer za-

kaaniti, ne pa zavreti razvoja zakonov zgodovine.

Ko poudarja, da je praznik 1. maja potrditev dolge poti delovnega ljudstva, kljub oviram, ki so se nagradile proti njemu, Nenni dodaja: »Ni potrebno mnogo besed, da bi počrtali skrajno slabo darilo, ki ga je KD dala dežel, ko je pod izsiljevanjem gospodarske in klerikalne desnice posegla po sleparskih volilnih zakonih ali, kakor v današnjem primeru, po vladah brez večine, brez programa in zato brez življenja - izraz oskih skupin, katerih ostanki fašizma dajejo svojo podporo, ki je hkrati obsodba brez priziva. Ob zaključku svojega članka Nenni poudarja: »Dežela nima name-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Tako so bili pred petnajstimi leti osvobojeni: Trst

1. maja 1945 so bile enote JA na Soči in preko nje, kjer so se srečale z zahodnimi zavezniki. V ozadju pa je sovražnik brezsmiselno branil samo še nekatere osamljene točke: na Reki in v Pulju, za nekaj dni na Opčinah, pri Sv. Justu, v sodni palači pa samo še nekaj ur

S sodiščem je opravljeno... Jugoslovanski tank, ob njem jugoslovanski vojniki in en Novozelancec

Ko se danes, na letošnji prvi maj, spominjamo petnajste obletnice osvoboditve Trsta, je prav in potrebno, da se spomnimo vojskih akcij in operacij za njegovo osvoboditev. Prepričani smo, da bodo njihov opis radi prebrali vsi tisti, ki so se jim udeležili ali kakor koli v njih sodelovali ali jim bili priča, kakor tudi mlajši rod, ki mora vedeti, kako se je v našem mestu končala najbolj krvava vojna v zgodovini sveta in kdo je zadal zadnji, smrtni udarec fašističnemu in nacističnemu krivoloku. Ta opis pa je prav v teh dneh še prav posebno nujen, ker so se začele pojavljati o tem knjige in tudi radijske oddaje, v katerih se hočejo omlavževati, zamahovati ali celo prikriti tisti borci in njih enote ter njihove junaške borbe, ki so naše mesto in vse naše kraje do Soče in preko nje dejansko z ogromnimi žrtvami osvobodili. Iz opisa sledi, da vsi omenjeni pomarjevalci zgodovinskih dogodkov nimajo tistih zaslug, ki se z njimi danes tako širokoustijo.

Pred začetkom akcij v Trstu

Da ne bi šli predaleč nazaj v dobo še pred razpadom italijanske vojske v septembru 1943, ko je bilo antifašistično osvobodilno gibanje že možno kapilarno razporejeno po vsem Tržaškem, bomo na kratko prikazali le stanje zadnjega obdobja, ko je bilo mesto organizacijsko in tudi topografsko do podrobnosti razdeljeno na štiri okraje, pozneje štiri sektorje, kar je bilo tudi na terenu izvedeno julija 1944. V naslednjih mesecih je šla nadaljnja organizacija — v nekaterih bolj predmetnih delih — tudi do topografske razdelitve na terene. V tem smislu so na pr. v enem predmestju delali celo seznanjeni moški, ki bi bili v primeru možne ali potrebne mobilizacije, poklicani pod orožje. To na terenih. V tovarnah pa se je Delavska enotnost vedno bolj formirala v odbore in podobne, in od prvotne naloge odpora in sindikalne borbe je počasi prehajala v vedno bolj izrazite enice za sabotaže in dokončni upor. Delavska enotnost je zadobivala vedno večji pomen, kajti v podjetjih, kjer je bilo vsaj nekoliko večje število delavcev, se je organizacija močno razvila, kar se je opazilo posebno v dneh vstaje. Pri Delavski enotnosti bodo dodali, večjih arcajov ni utrpela.

Začetek upora in približevanje Trstu

28. april Naslednjega dne, 28. aprila, se je upor razveljal na več krajih. Skušali bomo dati kronološki potev vsaj za najvažnejše dogodke. V Skednju, ki je spadal v okvir IV. sektorja, je bila prva akcija izvedena ob 13. uri. Izvedel jo je en sam borec. Zapolnil je tovorni avtomobil X. MAS in zajel dva obojena vojska. Sledila je takoj razorožitev članov Guardie Civiche v sedanji skedenjski karabinjerski vojašnici. Brez odpora. Prav tako brez odpora se je predala skupina nemških topničarjev pri Dacju, ki ni utegnula niti postaviti si svojih topov na griču nad Dacjem. Večja skupina, ki je spadala pod komando II. sektorja in ki je bila sestavljena v glavnem od Svetovinarčanov, je tega dne zvečer izvedla napad na domobransko vojašnico pri Sv. Ivanu, kjer je zajela okoli 200 domobrancev. Odpor ni bil kdove kako oster, zaplenjena je bilo veliko orožja. V prvem sektorju, ki je zajemal severni del mesta od kolodvorov in Ul. Romagna čez Greto do konca Barkovelj, so v prvih dveh dneh vršili le kako razorožitev, da bi prišli do orožja.

29. april

Naslednji dan, 29. aprila, je bil dan sledečih akcij: V prvem sektorju, v glavnem v Barkovljah in na Trsteniku, sta obe barkovljanjski enoti začeli kaj ob zori napad na bunkerje in bloke, ki jih je bilo okoli 20. Skoraj vsako uro je padel kak bunker. Del enote je napadel Kondar, v katerem je bilo s poveljstvom vred okoli 90 nemških vojakov in častnikov. Po daljšem obleganju, predvsem z ročnimi bombami, so bili Nemci prisiljeni parlamentirati in so se med 12. in 13. uro predali. Poleg 87 ujetnikov je ta enota zajela veliko orožja, ki je prišlo prav za napad na močno utrjen bunker na Trsteniku, ki je ščitil radijski oddajnik. Tu je bila borba najhujša. Trajala je eno uro. Padli so trije borci in tudi poveljnik II. bataljona. Ko je bil bunker uničen, zaščita radijskega oddajnika ni dala odpora, kot se ni huje upirala skupina vojakov v Svetilniku. Ob 15. uri tega dne je bilo na tem področju že čisto, razen enega bunkerja, ki je stal ob koncu tramvaja št. 6 v Barkovljah, ki so si ga Nemci postavili tik ob morju in ga je bilo nemogoče uničiti, ker bi morali priti k njemu z morske strani. Istega dne je posebna skupina pognala v zrak tudi skladišče nemškega streliva. 29. aprila je enota s Kolonkova in Rovt imela navsezgodaj opravka s posadko v sedanjem sedežu kvarture Sv. Sobotna (bivša Caserma Duca d'Aosta). Tu je bil odpor zelo oster, ker se je sem v zadnjem trenutku prikradla večja enota umikajoča se s področja II. sektorja.

gado v Gabrovcu in z 18. brigado v Hruševici, Stanjelu in Kobidlu; XXXI. divizija je varovala boke in ozadje XXX. divizije s 7. brigado na področju Voglarji, Podgozd, Sedovec, s 3. brigado na področju Krnica-Caven in s 16. brigado na območju Predmeja — Kolk — Sinji vrh.

XX. divizija. — Desna kolona (9. brigada, 3. baterija) in 4. tankovski bataljon) je bila pri Sv. Petru na Krasu. Leva kolona 8. in 10. brigada in 2. tankovski bataljon) je bila v smeri Ilirska Bistrica — Ribnica; v tej smeri je bil tudi artiljerijski divizion XXVI. divizije. XLIII. divizija. — 2. brigada je bila severozahodno od Postojne na prostoru Bukovje — Belsko — Studeno; 1. brigada je bila z dvema bataljonoma na Pregarah in na Premu (Brkini). 3. brigada je bila z enim bataljonom na Učki, z drugim pa pri Salezu, severozahodno od Buzeta, s 3. bataljonom pa pri Pomjanju. XXIX. divizija. — 13. brigada je bila na področju Prezid — Kozarišče, a ostali deli divizije so bili v premiku proti Cabru. IX. divizija. — Ta divizija se je v noči med 28. in 29. aprilom pregrupirala za radijski sektor Trsta, tako da so se 3. brigada in samohodna baterija «Sturta» zbrala na prostoru Vela in Mala Učka, a 4. brigada pri Sušnjevi; 2. brigada je šla v smeri proti Kastvu zaradi sodelovanja z ostalimi enotami na reški fronti. Stab Jugoslovanske armade je za 29. april izdal splošno povelje za napad na Trst, ki je bilo delno znano posameznim enotam že prej, tako da so 29. aprila to zapoved že izvajale.

30. april

Trideseti april bomo začeli z dogodki v Barkovljah. Čeprav je bilo malone vse že osvobodeno, razen bunkerja ob obali in je bila s tem pot za umik po obalni cesti Nemcem zaprta, so to varnost zmotili nemški oboženi pontonski čolni, ki so pripluli v bližino obale in s strojničnim ognjem prisilili barkovljanjske borce, ki so držali splošno cesto, na umik proti progi. Dve jugoslovanski vojaški letali sta te čolne poplode prisilili, da so se umakili od obale in jih nekaj potopili. Barkovljanjski borci pa so v istem času rešili barkovljanjski železniški viadukt, ki so ga bili Nemci pripravili za miniranje. Okoli 8. ure pa je kurirka, ki jo je sektorjsko poveljstvo poslalo po stik s prodiralnimi enotami Jugoslovanske armade, pripeljala prvo patrolo 80. divizije. Enote, ki so spadale II. sektorju, torej središču mesta in glavnim tovarnam, so prodirale proti središču, kajti Nemci so se umikali proti obalnemu sektorju. Enote istega sektorja so že obkolile Sv. Just, zasedle občinsko palačo in se borile v starem delu mesta pod Gradom. Enote III. sektorja pa so opravile s posadko «Ciklanova» (policajska metropolitana) v Ulici del Bosco, s poveljstvom X. MAS v Ulici Buonarroti ter s stražo v njegovem skladišču v Ricerstorju Padovan v Ulici Sette Fontane. Prav tako je bila likvidirana sedanja vojašnica karabinjerjev pri Sv. Jakobu. Brez izrazitega odpora. Na tem sektorju je ostala ta dan le še nemška enota v ladjedelnici, dočim je posadka v Casa dell'emigrante pod Skednjem prišla na vrsto okoli 18. ure. Člani X. MAS in Auxiliarie iz te vojašnice so se prej kar na tih obklopili. Skupina vojakov Wehrmachta pa je skušala okoli polne prodreti skozi Skedenj, od koder pa se je morala vrniti.

dom skušali po Ulici Carpinetto in po sosedni Ulici Vigneti prodreti v Skedenj, morda tudi naprej. Skedenjski bataljon jih je s pomočjo od St. Jakobčanov izposojenega oklepnega avtomobila, ki je bil oborožen s štiricevno protiletalsko strojnico in dvema lažjima strojnico, pognal nazaj. Imeli so več izgub, ubit je bil tudi ustaski mornariški kapitan. Ta zadnja sovražna postojanka na južnem področju mesta je bila nato tesneje obkoljena, vendar se več ni dalo storiti, ker je bilo potrebno težje orožje. Se pred tem pa so enote IV. sektorja in deli enot iz III. sektorja na Istrski cesti ustavili in zajeli kolono nemških vojakov, ki se je umikala iz Istre. Bilo jih je kakih 1000, vendar ni ta močna kolona dajala odpora, ki bi ji ga bilo pripisati. Kako uro pozneje, že proti večeru, je prišlo do večjega spopada na področju od Riva cingari proti Dacju in še čez Jugoslovanska vojska, ki je že okoli 15. ure prodrla do Boljunca in dalje, in postavila topovsko baterijo nekoliko pred Domjem, je napadala nemško baterijo na Zlati kroni (Monte d'oro). Del Nemcev je zbežal proti mestu, toda na železniški postaji jih je zajela skupina borcev s tistega področja in jih ob pomoči borcev Jugoslovanske armade pobila. Nekaj se jih je skušalo rešiti v tedanjem močvirju (bivše solne), pa ni nobenemu uspelo. Blizu mesta je padlo tudi nekaj fašistov, ki so se verjetno prepozno spomnili na umik iz Istre.

Jugoslovanska armada — enote IX. dalmatinske divizije, ki so prodirale z južne

nadaljevala premik čez Lugovlje in Roč, prišla pred Buzet in se pripravila za napad; sovražnikove posadke v tej smeri so bile pre-

Obroč okrog Trsta se stiska

Na področju IV. sektorja so se Nemci še v zgodnjih nočnih urah umakili iz Rizerne. Se prej so pognali v bregru. Ob 20. uri približno se je močna predhodnica 9. divizije javila na poveljstvu v Skednju, kjer je bil pozneje pripravjen načrt za napad na tovarno «Alba».

Premiki enot JA

IX. korpus je nadaljeval premik. V smislu povelja od 29. aprila, ki je predvidevalo, da se korpus usmeri proti Soči in Gorici takoj, ko se bo XX. divizija

Tov. Štoka, član Mestne komande, govori Sentjakobčanom 30. aprila. Na oknih so že rdeče zastave.

prodirala Trstu, je dal štab korpusa še tistega dne nalogo XXXI. diviziji, da osvobodi Gorico in Tržič ter pride do Soče.

V okviru te naloge je bila 7. brigada poslana v smer Planina — Cerniče — Gorica z nalogo, da osvobodi mesto. Brigada je do noči 30. aprila-1. maja prišla pred Gorico in izvršila priprave za napad.

Na Tržič sta bili poslani dve brigadi: 3. brigada v smeri Komen-Opatje selo-Razkari obkolitve Tržiča s severozahoda, a 16. brigada v smeri Stanjel-Komen-Nabrežina. Ta brigada je imela nalogo presekati cesto Trst-Tržič. Do mraka je 3. brigada prispela pred Opatje sedo, a 16. brigada je osvobodila Nabrežino.

Na poti v Tržič so XXXI. divizije XXX. divizije delovalo usmerjeno: je bilo usmerjeno na Trst:

BARKOVLJE

17. brigada je nadaljevala prodiranje od Repentabra z nalogo, da pri Barkovljah preseka cesto Trst-Mirammar in cesto Opčine-Prosek, Okrog 8. ure je zaprla cesto Opčine-Prosek, a z enim delom svojih sil prišla na cesto Trst-Mirammar v Barkovljah ravno, ko se je neka sovražna kolona umikala iz Trsta proti Tržiču; po kraji borbi je brigada vrnila kolono v Trst, toda ves dan so jo obstreljevali s sovražnih torpedov, ki so poskušali, da bi obalno cesto za promet; do noči je imela brigada krepko v rokah položaje v Barkovljah in tako onemogočila sovražniku umik proti zahodu.

Na sentjakobskem trgu in ulici je veliko ljudi z orožjem ali vsaj s peterokrako zvezdo

Kolona oboroženih borcev III. tržaškega sektorja po Ul. San Giacomo in monta

(Nadaljevanje na 3. strani)

Gorica, Tržič, Istra, Sl. Primorje in Beneška Slovenija

Osvoboditev vseh naših krajev je končni rezultat dolgoletne antifašistične borbe našega ljudstva in njegovih žrtev, rezultat njegovega oboroženega nastopa med vojno ob strani vseh zaveznških sil, ki so tolkle sovražnika na vseh frontah in ga porazile v njegovem brlogu

Ko praznovamo danes 15. obletnico osvoboditve naših krajev in končne zmage nad nacifašističnimi okupatorji, se nam spomin s hvaležnostjo vrača na vse, ki so v tej veliki in herojski osvobodilni borbi sodelovali kot borci, a puško v roki po gozdovih in mestih, kot aktivistični delavci, kot mučenici na nacističnih in fašističnih taboriščih smrti, posebno pa na vse one, ki so na žrtvenik svobode darovali svoja življenja. Zahvala gre tudi vsem antifasišističnim in borbenim organizacijam: Komunistični partiji kot vodilni organizaciji osvobodilne borbe, Osvobodilni fronti kot najmožnejšemu izrazu osvobodilnih težnj našega ljudstva, organizacijam tržaške Delavske enotnosti, mladinskim organizacijam in organizacijam Antifašističnih žena.

Prve enote JA so že v Trstu

IX. divizija. — 3. brigada, okrepjena s samohodnimi topovi je potem ko je zavzela Buzet nadaljevala premik v smeri Kubeč — Dekani — Trst. Izkoristila je zaplenjene kamione 1047. polka, ustanovila je motorizirano predhodnico, s katero je preselila in uničevala posadke vzdolž ceste. Pred predpoložja Sv. Rok — Kobilica. Na vsej črti od Opčin preko Bazovice pa vse do Milja je sovražnik obrambno podpiral močno obalno italijansko topništvo. 4. brigada je nastopala s 3. brigado, ki pa je prenela v Buzetu. 20. aprila so torej enote italijanske armade stisnile obroč okrog Trsta na ličja Bazarjovce — Opčine — Dekani — Kobilica. Po osvojitvi mesta, ki je bilo v bližini Trsta in ker je bilo v bližini Trsta in ker je bilo v bližini Trsta in ker je bilo v bližini Trsta...

NAJMOČNEJŠA KONCENTRACIJA NA OPČINAH

Ostanki — iz prvega bataljona 902. polka okrog 50 ljudi, iz 1. divizion 1088. polka, okrog 40 ljudi, in iz 901. čete za zvezo, okrog 10 ljudi — so ponoči med 30. aprilom in 1. majem prispeli na Opčine in se javili tamkajšnjemu poveljniku obrambe.

MILJE

XLIII. DIVIZIJA. — 2. brigada je izvršila premik od Senožeč preko Divače do Lokve, kjer je prenela: 1. brigada je iz Vodice nadaljevala proti Munam, toda vrnila se je naslednje noč čez Jelovice v Podgorje, ker se je sovražnik umaknil: 3. brigada je imela nalogo očistiti Miljski polotok, kjer je bilo okrog 300 nemških vojakov, ki so držali položaj od Debelega ritca preko Milj do Zavelj in zapirali dohod k Trstu po cesti in po morju. Napad sta izvršila 1. in 2. bataljon čez Spodnje Skofije, vzdolž ceste Pulj-Trst, nato pa je 1. bataljon odšel proti Miljam, 2. bataljon pa proti Zavelju. Po zavzetju Milj in Zavelja je sovražnik zbral pri Debelem in Tankem ritcu, kjer se je ogorčen branil z upanjem, da se bo lahko evakuiral po morju, toda bil je prisiljen na predao. Medtem je 3. bataljon zapiral pri Kopru cesto Pulj-Trst proti jugu.

Množična manifestacija Tržčanov 3. maja na Trgu Unità, neposredno po dokončni osvoboditvi mesta

ANGLESKO POROČILO

Angleško poročilo o predaji sodne palače pa pravi: »Ko smo posvetili pozornost velikemu poslopiju sodišča, kamor so se umaknili nemški SS-ovci in nekaj vojakov Reichswehra, so Jugoslovani odločno protestirali. Brigadni general Gentry se je znašel pred prvimi odločitvami, ki so bile značilne za položaj v Trstu. To je zahtevalo nujno rešitev »ad hoc«. Zve smo se začeli pogajati z Nemci in jim določili rok za predajo, ki je potekal ob 17. uri. V poslopiju so bili vsi člani Reichswehra za predajo, SS-ovci pa proti. Do 17.30 se še niso odločili. Tedaj je general Gentry predložil Jugoslovanom, naj z nami sodelujejo, tako da bodo tanki odprli ogenj, jugoslovanska pehota pa izvršila juris, kar bo dalo Jugoslovanom pravico do ujetnikov. Oni so takoj pristali, napad je bil izvršen in ujetih je bilo 200 sovražnih vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

1. maja je bil Trst praktično osvobojen

1. maj
Po nočnih pripravah so se 1. maja začeli kombinirani napadi, pri katerih s 3. enotami Jugoslovanske armade sodelovali tudi domačini. Vseh ne bomo naštevati. V prvem, t. j. baskovljanskem predelu, je bil tega dne likvidiran preostali bunker ob koncu tramvajске proge št. 6. Uničila sta dva borce — Tržčana. Borci Jugoslovanske armade so medtem očistili že tudi Rojan.

UNIVERZA LJUDSKI VRT

Po tem načrtu se je 3. bataljon 10. brigade spustil ponoči med 30. aprilom in 1. majem k novi univerzi in jo po kratki borbi zavzel. Zgodaj zjutraj je nadaljeval prodiranje skozi mesto. Nato je uničil odpor v vojaški bolnišnici.

Predaja zadnjih oporišč

Donald je začel z njim pogajanja. Nemci so se hitro predali, ko so videli, da imajo možnost pasti v roke britanskih čet, a ne Jugoslovanom. Ta predaja Jugoslovanom ni ugajala. Trdili so, da jim ujetniki po pravici pripadajo, ker bi se največ čez nekaj dni tako in tako morali predati.

NEMSKA POROČILA

Iz nemških poročil o dogodkih okrog Trsta sledi, da je bilo težje njegove obrambe na Opčinah, kjer se v postopoma zbirale enote italijanske armade. Obirno so se izražali tržaški delavci, ki so se z vseh strani domirano v mesto. Vsi so se namreč zavedali, da bi se morali braniti sami, s katerimi je sovražnik tedaj razpolagal. Vendar pa je tudi v Trstu bil več enot, ki so lahko izvedle odpor. Bile so razložene nekaj v predmestnih posameznih močnejših postojankah, ki so bila organizirana za obrambo. Poleg precej fašistične milicije, ki je sodelovala z Nemci.

TRG GARIBALDI PRISTANIŠČE

Nato je nadaljeval prodiranje proti obali skupaj z domačimi borci, katerih število je vedno bolj naraslo. Posebno močan odpor je uničil v ulici S. Michele in v U. Fontana. S pomola Bersaglieri je bataljon prisilil več motornih kolov, polnih nemških vojakov, ki so odpluli iz pristanišča, da se vrnejo. Nato je nadaljeval v prsto pristanišče, kjer je po enourni borbi premagal sovražni odpor in očistil železniško postajo.

TOVARNA »ALBA«

Ob obali do pokopališča pri Sv. Ani je prodrla v treh kolonah 3. brigada, na njeni desni strani pa v smeri S. M. Magdalene. Hiperdrom 4. brigada zaradi zvezo z XX. divizijo. Iz posameznih objektov je sovražnik nudi ogorčen odpor, najbolj v tovarni »Alba«. Razen zapuščenih puškarnic so bili vsi vhodni v poslopje, kakor tudi okna betonirani. Borci so se vpenjali po lestvah in metalni skozni puškarne bombe. Pri tem napadu je sodelovala večja skupina borcev IV. sektorja Komande mesta.

GORICA IN TRŽIČ

IX. KORPUS. — 31. DIVIZIJA JE zvezo ponoči odšla proti Soči. Njena 7. brigada je zgodaj zjutraj napadla Gorico in po krajši borbi mesto osvojila in zajela posadko. 3. in 18. brigada sta po daljši borbi osvobodili Tržič in prispeli na Sočo, kjer je prišlo ob 18.30 uri do srečanja s predhodnico 2. novozelandske divizije, ki je prihajala z zahoda. Tako je bila vzpostavljena zveza z zavezniki četi.

SV. JUST

1. bataljon 8. brigade s četo tankov je obvladal ob 9. uri s središčem mesta. Tu pa tam ob zelo močnem odporu, blokiral je grad Sv. Justa, ki so ga Nemci trmasto branili.

NA KORZU

2. kolona 2. bataljona je prišla iz Istre ulice do Trga Golodni. Med potjo se ji je na Trgu Samovino pridružila skupina 200 borcev Komande mesta. Tržčani so poveljniku kolone povedali, da se je v Ulici Muti utrdil močan sovražnik. Kolona je delno nadaljevala po Ulici S. Caterina, drugi del pa je s sodelovanjem omenjenih Tržčanov zavzel sovražno oporišče Banco di Roma na Korzuz.

Skupina jugoslovanskih in zaveznških častnikov na trgu pred sodiščem po zlomu nemškega odpora v sodni palači

GORICA IN TRŽIČ

IX. KORPUS. — 31. DIVIZIJA JE zvezo ponoči odšla proti Soči. Njena 7. brigada je zgodaj zjutraj napadla Gorico in po krajši borbi mesto osvojila in zajela posadko. 3. in 18. brigada sta po daljši borbi osvobodili Tržič in prispeli na Sočo, kjer je prišlo ob 18.30 uri do srečanja s predhodnico 2. novozelandske divizije, ki je prihajala z zahoda. Tako je bila vzpostavljena zveza z zavezniki četi.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

18.30 na Soči - srečanje z zavezniki

Opčinah, v Pulju in nekaterih objektih v Trstu, katerih zavzetje je bilo samo še vprašanje časa. Na Opčinah in v Trstu so Nemci nadaljevali z odporom, ker so upali, da bodo dočakali zadnje zaveznike in se jim predali. Prenehali so s sovražnostmi proti njim, nadaljevali pa so jih proti enotam JA in tržaškim domačim borcem.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

2. maj

BORBE NA NOŽ ZA OPČINE
XX. divizija je nadaljevala prodor v Trst. 9. brigada je nadaljevala ogorčene borbe za Opčine, ob 7. uri je sovražnik s pomočjo težkih tankov začel z močnim protinapadom, ki pa je bil odbit; ob 9. uri je 1. in 2. bataljon uspelo vreti sovražnika iz dveh blokov na Opčinah, a ob 12. uri je 4. bataljon s pomočjo brigadni minometov napadel in zavzel koto 332. Istočasno je sovražnik iz središča izvršil protinapad na 1. in 2. bataljon; razvile so se ogorčene borbe večkrat tudi s hladnim orožjem.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

SOŠKA DOLINA IN BENEŠKA SLOV.

Enote Operativnega štaba za Beneško Slovenijo so osvobodile Tolmino, Kobarid, Bovec, Tarcent, t. j. vso dolino Soče in Beneško Slovenijo. Zajele so okrog 3000 vojakov in velik plen.

POGAJANJA ZA PREDAJO

»Ob 12. uri so se začela pogajanja za predajo Sv. Justa. Sovražnik je na predajo pristal ob 17. uri. Toda v tem trenutku so predali zavezniki tanki z nemskim majorjem in podpretežev pogajanj prišli do vhoda v trdnjavo. Zavezniki so nato vstopili v trdnjavo na svojo roko brez spopadov z nami in sprejeli predajo posadke, ki je štela okrog 150 vojakov.« (Geoffrey Cox: »The Road to Trieste«).

WILLIAM FAULKNER

Ljubosumnost

«Hm! Spet pleteš!» Njegova soproga je dvignila svoj gladki, okrogli obraz...

«Kakor vidiš, caro mio.» «Pletenje, vselej pletenje, kakor da zanj ni drugega prostora...»

«Nekdo mora biti tukaj! Mar naj plačujem še nekoga, ki bo namesto tebe sedel tu in klepetal?»

Natakar, visok in mlad Rimljan v umazanem predpasniku, je stopil med njiju in položil na pult račun.

«Nikar ne počenčaj bedarij, Antonio!» Ljudje so sedeli pri baru in z rokami tolkli po mizi.

«Kako dolgo bo to trajalo?» «Tudi sama sem te hotela vprašati! Kako dolgo nameravaš stresati name ta tvor bolni humor?»

«Ti, s tvojimi lažljivimi obrazom, je zamrmral in v njegovih drobnih očeh sta žarela sovražnost in bes.

«Mirnej! Mar ne vidiš, da naju gledajo ljudje? Prav. Kaj želiš? Mar naj odidem v svojo sobo?»

«Zaboga, nor si! Govoril, vpiješ, preklinjaš, toda zakaj?» «Dobro veš, čemu!»

«Jaz? Ali sem ti kdaj dal povod za kaj takega? Cesa me sploh dožiš? Mar nisem vselej izpolnila vsako tvojo željo? Prav dobro veš, da sedim tukaj noč za nočjo, ne zaradi tega, ker mi je tako všeč, temveč, ker si mi sem tako ukazal. To tvoje ljubosumnje te je zmešalo.»

«Varnj se, opozoril sem te in to je vse kar ti povem.» Njegov pogled je begal od mize do mize in vsak nasmehek gostov se je zaustavil na natakarkjevem obrazu.

«Zaboga, nor si! Govoril, vpiješ, preklinjaš, toda zakaj?» «Dobro veš, čemu!» «Jaz? Ali sem ti kdaj dal povod za kaj takega? Cesa me sploh dožiš? Mar nisem vselej izpolnila vsako tvojo željo? Prav dobro veš, da sedim tukaj noč za nočjo, ne zaradi tega, ker mi je tako všeč, temveč, ker si mi sem tako ukazal. To tvoje ljubosumnje te je zmešalo.»

«Varnj se, opozoril sem te in to je vse kar ti povem.» Njegov pogled je begal od mize do mize in vsak nasmehek gostov se je zaustavil na natakarkjevem obrazu. Ta je z neko prikrito drznostjo stregel gostom.

«Varnj se, opozoril sem te in to je vse kar ti povem.» Njegov pogled je begal od mize do mize in vsak nasmehek gostov se je zaustavil na natakarkjevem obrazu. Ta je z neko prikrito drznostjo stregel gostom.

«Varnj se, opozoril sem te in to je vse kar ti povem.» Njegov pogled je begal od mize do mize in vsak nasmehek gostov se je zaustavil na natakarkjevem obrazu. Ta je z neko prikrito drznostjo stregel gostom.

Bila sem dobra žena in spet bom, ako postaneš takšen, kot si bil nekoč. Se ena takšna scena kakor noči, pa te zapustim!»

«Obrnil se je in odšel kot pijan. Stopal je skozi dvorano, se zaustavil pri vratih, naglo pomahal mlademu natakarkju in skozi kuhinjo odšel v temni drevored, kjer je drhte čakal. Mladenci mu je sledil. Zaustavila sta se na temnem kraju. Nad njima je bila temna noč in veter je zasanjano žibal veje.

«Poslušaj!» je dejal z drhtečim glasom. «Vse vem, kaj je med vama.» «Govorite meni?» je mirno vprašal mladenič.

«Vedeti hočem, kaj je med vama!» «Med nama ni prav nič, le spoznanje, da si nor.» Mladenci se je naglo obrnil, kakor da hoče oditi. Gospodar se je drhteč in preklinjajoč svojo bojazljivost postavil predeni, da bi mu zastavil pot.

«Vedeti moram! Znorel bom.» «Saj si že. Poslušaj, pokvarjeni sod, med nama ni ničesar: ničesar, da bi naju moral zaradi tega preganjati. Prisegam ti! Se besede ji nisem rekel, da bi je ti ne slišal. Prav tako ona. Ako je komu všeč, vidi, da tisti ni sem jaz. To ti pravim zaradi tega, ker se mi smili. Smili se mi vsaka ženska, ki mora dan in noč poslušati določila, kakršni si tja.»

«Toda kaj si ji dejal zdaj, nočjo?» Natakark ga je naglo odrlinil, tako da se gospodar malo opotekal, potem pa odšel v dvorano.

«Ubil te bom!» je zavpil za njim. «Ne smeš se je zdrži natakark. Ne smeš. Le skrivaj. Toda ti si strahopetec! Če pa boš poskušal, si prizadevam, da ti bo uspelo popolnoma. Sicer naj se te bog usmili. Ali si slišal, pasji sin?»

Gospodar je ostal sam ter jezen nase in slabe volje odšel po kratkem drevoredu. Zatem se je zavrnil v zvezdnato nebo, v zvezde, ki jih je gledal na daljni Siciliji v svoji mladosti. Takrat je bil še deček in življenje je bilo lepo in enostavno.

Misel o zahrbtnem umoru ga je vsega prevzela. Toda vedel je, da bi se zatem ne mogel več pojaviti pred svojo ženo. Pred ženo, katero je nedavno tega odpeljal iz hiše njenega očeta, katero je ljubil bolj kakor vse na svetu, bolj kakor lastno življenje in katero mu nikdar ne bi oprostila. Bil je še skoraj starec, grd in debeel, ona pa še mlada in lepa. Ali je čudno, da se moški zaljubljuje vanjo, kakor se je tudi on sam? Mar je čudno, da se moški zmedejo pred njeno temno polje, okroglim obrazom, rdečimi ustnicami, njenimi temnimi, njenimi črnimi, črnimi lasmi? In ona, ali jih je kdaj izpodbujala ali jim dajala povod?

«Ne! Bila je dobra žena, kakor je dejala. Odsila bo od tod, to mu je odgovorila. Odpeljati jo mora v drugo mesto, med nove ljudi, pa bo morda še enkrat doživel medene tedne. Da, prav to bo storil! Spet je dvignil obraz proti zvezdam in hladni nočni vetrci se je poigraval z njegovimi potnimi lasmi.

«Odi, to je rešitev!» je zašepetal in globoko vzdihnil. Njegova žena je takoj soglašala s tem predlogom in zatem je od časa do časa pisala staršem, da boleha, zato, da bi jih njun sklep o selitvi ne presenetil.

On je bil marljiv, je premišljevala žena, in dokler ga ni obsela ta obsedenost, je bil ljubezniv in dober gospodar, predober, da bi ga kazalo izgubiti. Toda odkar se je njun sklep pričel uresničevati, je očitno nenadoma spet postal normalen. Vse je bilo spet lepo, verjel je svoji ženi in se hotel premisliti, toda ona ni popustila.

Kupec restavracije ni bil nihče drug kakor mladi natakark. Odnosi med njima so bili rahlo napeti in tako sta se po možnosti izogibala drug drugega, kadar pa je bilo srečanje neizbežno, se je mladenič vedel, kakor da se ni nič zgodilo. Toda njegov zlob-

«Tri lenobe» — tak je naslov novega filma znanega slovenskega ustvarjalca Iltkovnih filmov Saše Dobrile. V tej basni je obojena lenoba, ki jo v filmu uteleša mlad mravljinček. Oče podtakne sinu načrt o zakopanem zakladu in ga s tem spet spravi na pošteno pot. Scenarij je napisal Robert Neugebauer, snemal je Dobriloval stali sodelavec Silvo Hodnik, glasbo pa skomponiral Miran Kvartić za podjetje «Zora film».

V novem slovenskem filmu

«AKCIJA»

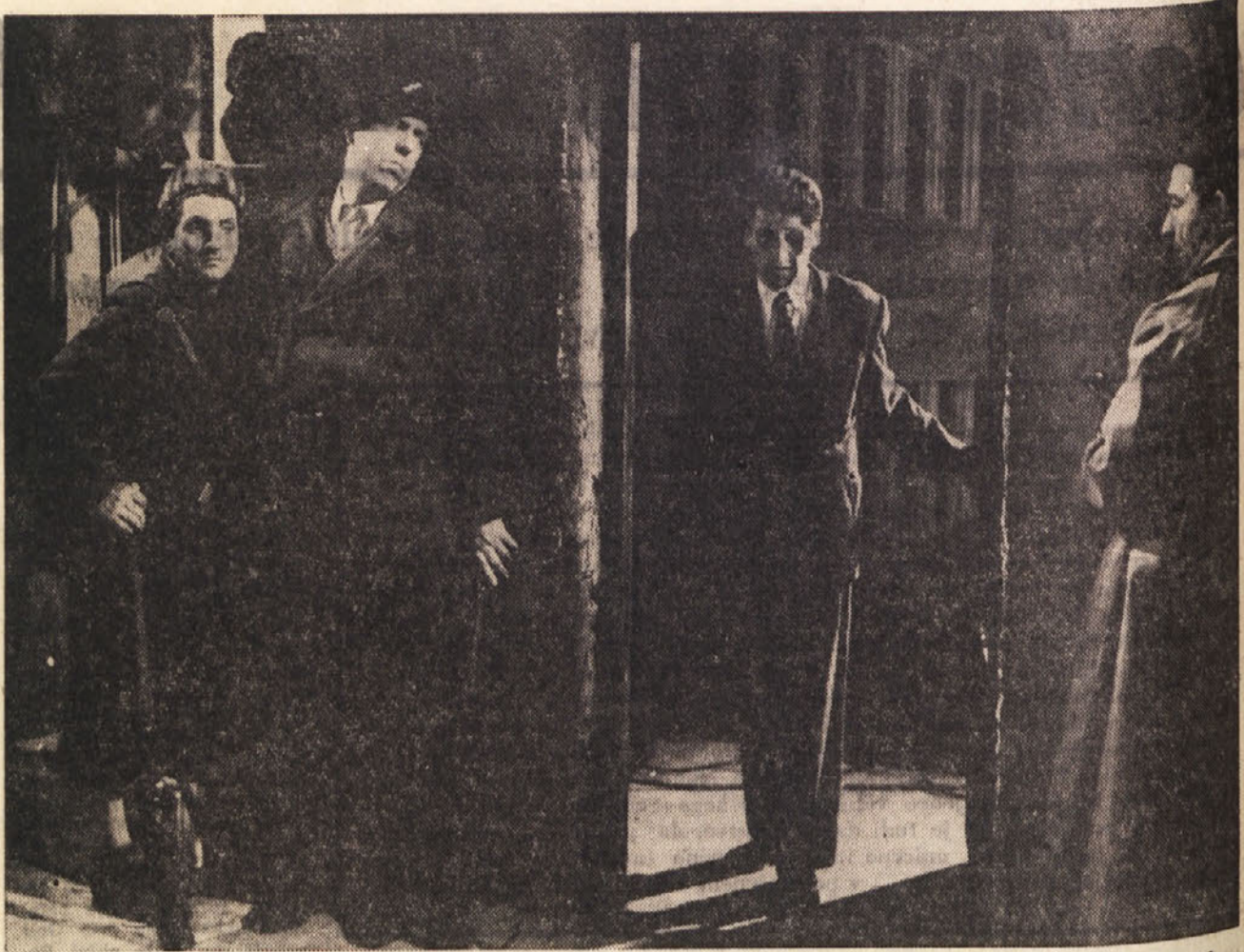
sodelujejo tudi igralci iz Trsta To je doslej petnajsti slovenski igrani film

Letošnje leto je za slovensko filmsko proizvodnjo precej pomembno. Od dosedanjega povprečnega enega filma letno prehajajo v «Triglav filmu» na neprekinjeno proizvodnjo. Prvi film, s katerim so začeli letošnji načrt, se imenuje «Akcija». Kot taka ni v smislu klasičnega realizma, ampak gre za enkratno odnosa človeka in njegovo enkratno reagiranje v dani situaciji.

Dogodki v novem slovenskem filmu potečejo v eni noči druge svetovne vojne. Nemci so v hajki razbili partizanski bataljon, ki se je umaknil v nekakšno ropotarnico v mestu. V istem mestu pa so bili v ječi zaprti poleg drugih tudi njihovi ujeti tovariši. In za oboje so teklo usodne ure: partizane bi lahko vsak čas odkrili Nemci, ki jih je mrgolelo v mestu, jetnike pa bi gestapovci tudi vsak trenutek lahko odpeljali ustreli. In v tej absurdni situaciji sklenejo partizani nekaj, kar se zdi na prvi pogled nemogoče: ustrahovati paznika (ki je začel zavajati zaradi bližajočega se konca vojne), da bi jim odprl vrata v zapore, osvoboditi jetnike in se z njimi in zaplenjenim orožjem prebiti v svobodo. Pri tem je scenarista vodila misel, da samo tisti, ki tvega, uspe.

Scenarist «Akcije» je mlad slovenski književnik Marjan Rožanc. To je njegov prvi scenarij, ki ga je dodal zbirki noveli «Mrtvi in vsi ostali» in drami s pomenljivim naslovom «Jutro polpreteklega večera», ki je doživela svoj odskri krst.

«Akcijsko» režira Jane Kavčič. Pravzaprav pa film ni njegova prva režija igranega filma. Poleg okrog 50 kratkih filmov in obzorinskih tokov je režiral tudi eno izmed omnibusov «Treh zgodb» — «Slovo Andreja Vitužnika». V svojo igralsko ekipo je zbral igralce iz Ljubljane, Trsta, Celja, Maribora, Beograda in Zagreba. Značino za ta film je, da nima protagonista, ampak je v njem 17 skoro enakovrednih vlog. Posebnosti kolektivnega značaja filma se pridružuje nadaljnja posebnost, da v njem ni nobene ženske vloge. Vse se odigrava ponoči, zato morajo zunanje posnetke smetati ponoči, ker bi dnevno snemanje s filtrim dajalo vtis mesečne noči, kar se ne bi skladalo z mračno atmosfero filma. «Akcija» je namreč predvsem film vzdušja, saj se na zunaj v glavnem ne zgodi dosti, razen ob zaključku filma. Za primerno fotografijo odgovarja šef fotografije France Cerar, ki je bil pred kratkim nagrajen za fotografijo filma «Na sončni strani ceste» na festivalu kratkega filma v Beogradu. Scenograf je ing. arh. Niko Matul, direktor pa Gorazd Končar, medtem ko bo glasbo komponiral Alojz Srebotnjak, ki se je po končani Akademiji za glasbo v

Prizor iz filma «Akcija», v katerem nastopata tudi igralca tržaškega Slovenskega gledališča Joško Lukeš (prvi z desne) in Silvij Kopal (prvi z leve)

Silvij Kopal

Ljubljani udeležil tečaja za kompozicijo in filmsko glasbo na «Academia Chigiana» v Sieni, letos pa je dobil tudi nagrado za filmsko glasbo na beograjskem festivalu.

Interiere, ki jih je v filmu skoro tri četrtine, so že posneli v ateljeju «Filmservisa» v Ljubljani, zdaj pa snemajo po ljubljanskih ulicah eksteriere. Tako bo «Akcija» eden izmed filmov, ki bodo predstavljali «Triglav film» na letošnjem puljskem festivalu.

V igralski ekipi najdemo poleg Ljuzeta Rozmana, ki smo si ga zapomnili iz filma «Pot minut rajaj», Staneta Potokarja, v Pulju nagrajenega brodarja iz «Trenutkov odločitve», pa Arnolda Tovornika, Draga Makuca, Branka Pleše in drugih še igralca Slovenskega gledališča v Trstu Jožka Lukeša in Silvija Kobala.

Joško Lukeš igra partizanskega komandirja Ludvika. O svoji vlogi pravi:

«Vloga komandirja Ludvika je moja prva vloga v filmu. Z njo imam mnogo ustvarjalnega veselja, še več pa skrbi. Težki so prvi koraki gledalskega igralca pred kamero. V tem delu me vodi režiser Jane Kavčič in sem mu za to zelo hvaležen.»

Silvij Kopal predstavlja partizana Lojza:

«Nisem si popolnoma dobro predstavljaj, da bi lahko igral to vlogo. Ampak režiser mi je rekel, da me je videl, in zdaj mu dam prav. «Akcija» je psihološka drama, pri kateri je dobro, da podaja samo ozek izsek, ki pa je izžrpen v svoji pripovedi.»

Joško Lukeš

Dve pomembni stoletnici na Slovenskem

datelja Risto Savin - Friderik Širca in Hugo Wolf

Akademija za glasbo v Ljubljani je pred kratkim na dokaj slovesen način praznovala 100-letnico rojstva savinskega rojaka, skladatelja Friderika Širca, ki pa je v slovenskem kulturnem ozračju bolj znan pod psevdonimom Risto Savin. Rodil se je v Zalcu in rasel v ozkih družbeno-političnih razmerah pred leto 1918, tatal se je doma in na tujem in se navezadnje dokopal — ne do glasbe — marveč do generalističnih političnih razmer. Nove politične in kulturne razmere po letu 1918 so razgibale življenje slovenske opere, kar je poslednje vplivalo tudi na dvig splošnega opernega delovanja. Iz ljubljanskega slovenskega gledališča, ki je bilo ustanovljeno leta 1892, se je v tej dobi odcepila in osamosvojila ljubljanska Opera. Ko je bila l. 1920 podpriljena, so se v njej organizirale poustvarjalne sile in pričele roditi umetniško delo. Med množico tujih je uvrščala Opera dela domačih avtorjev: Foersterja, Gerbica, Parme, Savina, Sattnerja, Kogoja, Bravn-

pa tudi iz zgodovine slovenskega ljudstva zajeto opero v petih dejanjih «Matija Gubec». Zlasti v zadnjih operah je Savin-Širca dokončno povezal svojo skladateljsko tehniko z novoromantičnimi dogmami in položil glavno izrazno težo v orkester, ga prepletel s pomensko motiviko in blesteče instrumentalno. Podoben slog je izdelal tudi v mnogih zborih in prenekarjeh njegova skladba je zorela na številnih vajah tržaških pevskih zborov, n. pr. Kosa ali Mi vstavjamo itd. Risto Savin je obogatil zakladnico slovenskih skladb tudi s komerno in solistično muziko, zlasti pa se je posvečal samospjevu, ki je z njim dobil še prav poseben, moderen zven.

Druga stoletnica je posvečena rojstvu pesnika samospjeva, Hugu Wolfu, ki ga Nemci imenujejo in obožujejo kot nadaljevalca Schubertovih pesniških tradicij. Rodil se je leta 1860 v četrtim sin strojarja-muzikanta, kakor je bil Veit Bach pek-muzikant, ali pa Hajdnov oče kolar-muzikant. Ko je Román Rolland pisal o tem nenavadnem glasbeniku, je zapisal med drugim o okolju, v katerem je rasel Hugo Wolf, t. j. o Slovanem Gradcu, tudi to-le: «Glasbena kultura v tem kraju pravzaprav ni bila nemška.» Román Rolland namreč ni vedel, da je Slovenec Gradec povsem slovenski kraj, kamor je samo tuja industrija pritegnila nekaj Nemcev, med njimi tudi očeta Huga Wolfa, ki se je poročil z domačinko — Slovenko. (Primeri iz zgodovine: Chopin, Tartini, Galus, Smareglia itd.) Če bi bil Rolland to vedel, bi verjetno tudi kaj povedal o morebitnem vplivu slovenskega glasbenega okusa na Huga Wolfa. Nemški viri, ki jih je uporabljal, ga seveda niso mogli o tem poučiti, saj so Nemci pri rojaku iz Spodnje Stajarske tem bolj poudarjali njegovo nemštvo. Sam Wolf zaradi vzgoje v tedanjem izrazito nemškotarskem okolju Slovenjega Gradca ni mogel spoznati in priznati Slovenec, med katerimi se je rodil.

roman o gradnji prve transkontinentalne železnice v ZDA ZDENĚK PLUHÁŘ: Križi ob progi

(Založba Obzorja Maribor - 1960)

«Dobri bog, daj samo, da vzdržimo, da se ujamemo tod v novem svetu, da premoremo in prebijemo občutek samote teh pustinj z ravnin in sivim ozorjem, za katerim slutijo v daljavi nadaljnje nedogledne, brezupne planote — samo da se nam ne bo treba skesano vračati tja na vzhod, od koder smo prišli — razočarani in otopeni od zastojnih bojov za skromen koček zemlje pod božjim nebesom, ki bi vendar moral biti za vse enako sinja.»

Slepomiše sem odprl knjigo in na 148. strani našel na citirani odstavci in u-pam, da mi je improvizacija uspela, namreč: tak zležen, poetiziran, tekoč in se vidi neznanost napet slog odkriva bralcu celoten harmonični pisatelja Pluhára na svojih 450 straneh. Napisal pa je za avtor šestopodajni vojni, torej s perspektive modernega človeka in tudi s prizadetostjo neprednega pisatelja, ki se je do dobrega seznanil z družbeno-socialno problematiko Amerike po secesijski vojni in dobro poznael ekonomske pogoje družbe Union Pacific ob gradnji prve transkontinentalne železnice.

Zgodba je v skopih obrisih (akale: Češki inženir Stefan Tolar je zaradi krize v družini zapustil ženo Ano in siskta Tomaža in se odpeljal v Ameriko. Tam je našel službo gradbenega inženirja pri družbi Union Pacific, ki je gradila prvo transkontinentalno železnico. Po naključju se spozna z ženo enega glavnih družbinih inženirjev, s K-trin Redfieldovo, ki je bila prav tako Čehinja. Iz prijatelstva, ki ga je trdno sklenil med njima, izkaj njuna prava domovina, se je razvila ljubezna. Toda ljubljanski ognjemeti so ljubezni sta bila oba vendar še globoko privezana na korenine svojih mož in žena in otrok. Nekatko simbolično, s polaganjem vse novih in novih mil trdnice je ralsla tudi njuna ljubezna vse dotle, ker je Stefan ob katastrofi v poplavljenem rovu priznal Redfieldovi svoj odnos do njegove žene. Tu je v romanu zrastle konflikt; Katrin je našla očiščenje v prostovoljni smrti na kraju, ki sta ga v samoti prebila s Stefanom, David je zapustil zdaj že dokončno železnico, Stefan pa se

Z realistično simboliko je knjigo na ovitku in pisatkar kaj opremil akad. slikar Otton Polak, mariborska založba Obzorja pa je s to izdajo potrdila svoj izjemniokus pri sestavi programskerega repertoarja za tekočoleto. MILI

Viz naših krajev

Rok komisarske uprave se bliža koncu

Do 30. junija bi morale biti razpisane volitve za Kmečko bolniško blagajno

Zakej se je posvetovalna komisija sestala samo enkrat? - Nejasnosti, ki izhajajo iz raznih interpretacij zakonskih določil je treba pojasniti

odloku št. 20 z dne 1. maja 1959, s katerim je vladni generalni komisar št. Palamara končno izdal tudi na naše področje zakon o bolniškem zavarovanju kmetov, je bil zakon veljati prvega junija 1959. Na osnovi tega zakona št. 1136 od 22. novembra 1954 je bil imenovan komisar, katerega dolžnost je, da vodi pokrajinsko bolniško blagajno za obdobje enega leta.

Zanimiv je pregled zakonitih predpisov in sprejemov, ki jih je vnesel v zakon o bolniškem zavarovanju kmetov odlok vladnega generalnega komisarja.

ti, da je bil zakon o bolniškem zavarovanju kmetov raztegnjen na naše področje s petletno zamudno, Odlok vladnega generalnega komisarja pa je v bistvu tudi precej spremenil vsebino zakona o ustanovitvi kmečkih bolniških blagajn, zlasti kar zadeva občinske bolniške blagajne. V zakonu je točno določeno, da je treba v pokrajini ustanoviti najprej občinske bolniške blagajne, katerih predsedniki sestavljajo pokrajinski odbor kmečke bolniške blagajne. Na osnovi odloka vladnega komisarja pa so pri nas občinske bolniške blagajne pustili ob strani ter ustanovili samo pokrajinsko bolniško blagajno.

Druga sprememba se na-

naša na rok trajanja komisarske uprave. Medtem ko predvideva zakon, da se komisar imenuje za dobo treh mesecev in da v tem času vodi bolniško blagajno s posvetovalno komisijo, je bil pri nas ta rok podaljšan za dobo enega leta.

Volitve v upravni odbor kmečke bolniške blagajne bi se morale, v skladu z odlokom vladnega generalnega komisarja, izvesti do 30. junija 1960.

Posvetovalna komisija, ki bi morala stati komisarju ob strani, na našem področju ni odigrala svoje vloge, čeprav bi morala redno zasedati in sprejemati priporočila v zvezi z rednim poslovanjem kmečke bolniške blagajne (samo Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov sta vložili večje število prijavov za vključitev neposrednih obdelovalcev v seznam volilnih upravičencev). Žal je posvetovalna komisija zasedala samo enkrat, in sicer zato, da so bili njeni člani seznanjeni s proračunom bolniške blagajne za leto 1960.

Prizivi za vključitev v volilne sezname bi morali biti rešeni v roku osmih dni, kot določa drugi odstavek tretjega člena pravilnika, ki ga je izdal komisar Vsestranske federacije vzajemnih bolniških blagajn za neposredne obdelovalce v skladu s členom 34 zakona o kmečkih bolniških blagajnah, katerega ni spremenil niti odlok vladnega generalnega komisarja.

Ce upoštevamo da so bili prizivi vloženi že avgusta meseca lanskega leta, lahko ugotovimo, da je poteklo že osem mesecev in v tovrstno vprašanje še vedno ni rešenja.

Obstajajo določene nejasnosti, ki pridejo od izraza zlasti pri primerjavi odloka vladnega komisarja z besedilom zakona št. 1136 in pravilnika Vsestranske federacije vzajemnih bolniških blagajn. Te nejasnosti bi moral komisar pokrajinske kmečke bolniške blagajne pojasniti, oziroma ob razložitvi na sejah posvetovalne komisije.

Zato se upravičeno vprašamo, kdaj bo pokrajinski komisar sklical posvetovalno komisijo ter z njo razpravljati o problemih, ki spadajo v njen delokrog.

Med drugim bi moral komisar tudi obrazložiti, kako bodo uređili razne formalnosti, ki so v zvezi z razpisom volitev.

Ob tej priložnosti lahko ponovno ugotovimo to, kar smo že izrazili ob raztegnitvi zakona o ustanovitvi kmečke bolniške blagajne na našem področju: namreč dvom, da so samo go spodarski razlogi narekovali vse tiste spremembe, ki so bile vnešene v odlok vladnega generalnega komisarja v zvezi z ustanovitvijo kmečke bolniške blagajne. Prav zaradi njih je prišlo do gotovih nejasnosti, ki lahko samo zmedejo volivce in kar bi lahko škodovalo interesom za varovanje.

Naši kmetje zaradi tega zahtevajo, da se spoštujejo zakonska določila in da se poznano uvidenost in prizadevanje naših občinskih mož.

V četrtki popoldne je bila v salonu motorne ladje »Sarmatia« sočrana razdelitev nagrad cvetličarjem, ki so sodelovali na VII. mednarodni cvetličarski razstavi.

Proseka, medtem ko je Ivan Stara od Sv. Ivana dobil srebrno medaljo. To je sicer lep uspeh naših cvetličarjev, zlasti če pomislimo, da so nagrade prejeli v izredno močni konkurenci italijanskih in tujih cvetličarjev.

Na sliki vidimo prizo z razdeljevanja nagrad: Viktor Tence prejema zlato medaljo iz rok predsednika razstave Casalijs, na sred: pa je predsednik žirije dr. Piccoli.

Zveza malih posestnikov je nakazala nove smernice

Kmetje so na občnem zboru poudarili: naše najmočnejše orožje je enotnost!

V sklepni resoluciji so poudarjene najvažnejše zahteve kmetov

V našem dnevniku smo že poročali o rednem občnem zboru Zveze malih posestnikov, ki je bil prejšnjo nedeljo v Trstu. Danes objavljamo sklepno resolucijo, vendar naj še prej omenimo nekaj glavnih misli, ki so bile poudarjene na zborovanju.

Nedvomno je bil največji poudarek na enotnosti kmetovalcev, ki so združeni v Zvezi malih posestnikov in Kmečko zvezo. Vsi govorniki so več ali manj poudarjali, da je treba za enotnost ne samo ohraniti, temveč tudi vse bolj krepite. Kmetovalci v Mijskih hribov je med razgovorovki so več ali manj poudarjali, da je treba za enotnost ne samo ohraniti, temveč tudi vse bolj krepite. Kmetovalci v Mijskih hribov je med razgovorovki so več ali manj poudarjali, da je treba za enotnost ne samo ohraniti, temveč tudi vse bolj krepite.

Občni zbor je na osnovi diskusije sklenil pozvati kmete, da se borijo za uresničitev naslednjih programskih zahtev:

1. Zavedamo se, da bo ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina s posebnim statutom omogočila kmetom, da v aktivnem sodelovanju z vsemi demokratičnimi silami najdejo izhod iz sedanjega težkega položaja, v katerem se nahajajo, in sicer na osnovi načrtov za gospodarsko poživitev in razvoj dežele. To bo morala skrbeti za uresničitev ukrepov, ki ne bodo rešili samo vprašanja enakopravnosti in obrambe pravic slovenske narodne skupnosti, temveč bo morala jamčiti tudi splošni in daljnji gospodarski, socialni, politični in kulturni razvoj. Zato sklenemo, da bomo podprli vse pobude, ki bodo težile za čimprejšnjo ustanovitev dežele Furlanija-Juljska krajina.

2. Borili se bomo za splošno kmetijsko politiko, ki naj vsebuje načrte za podporo, namenjene malim kmetijam neposrednih obdelovalcev. V okviru splošne borbe italijanskih kmetov in še posebej kmetov nove dežele bomo stremeli za tem, da se v tako imenovani »Zeleni načrt« vnesejo potrebne spremembe in dodelijo odgovarjajoči fond za Furlanijo-Juljsko krajino. To naj vključuje v splošno politiko reform, ki naj zagotovi

zemljiško posest tistemu, ki jo obdeluje, ter industrializacijo obmejnega področja.

3. Nepristano in z vsem prepričanjem bomo vodili agitacijo proti krivičnim davkom, in sicer v cilju, da se ukine zemljiški davek, davek na zemljiške dohodke in v tej zvezi tudi dodatni davki, davek na živino, davek na dediščine ter da se dokončno ukine trošarina na vino.

4. Zahtevali bomo takojšnji razpis volitev vodstva Kmečke bolniške blagajne, in sicer zato, da se napravi konec komisarski upravi. Zahtevali bomo da se povečajo državni prispevki ter da se na ta način zagotovi zdravstvena pomoč kmetom brez vsakega povzivanja prispevkov, ki bi šli na njih račun.

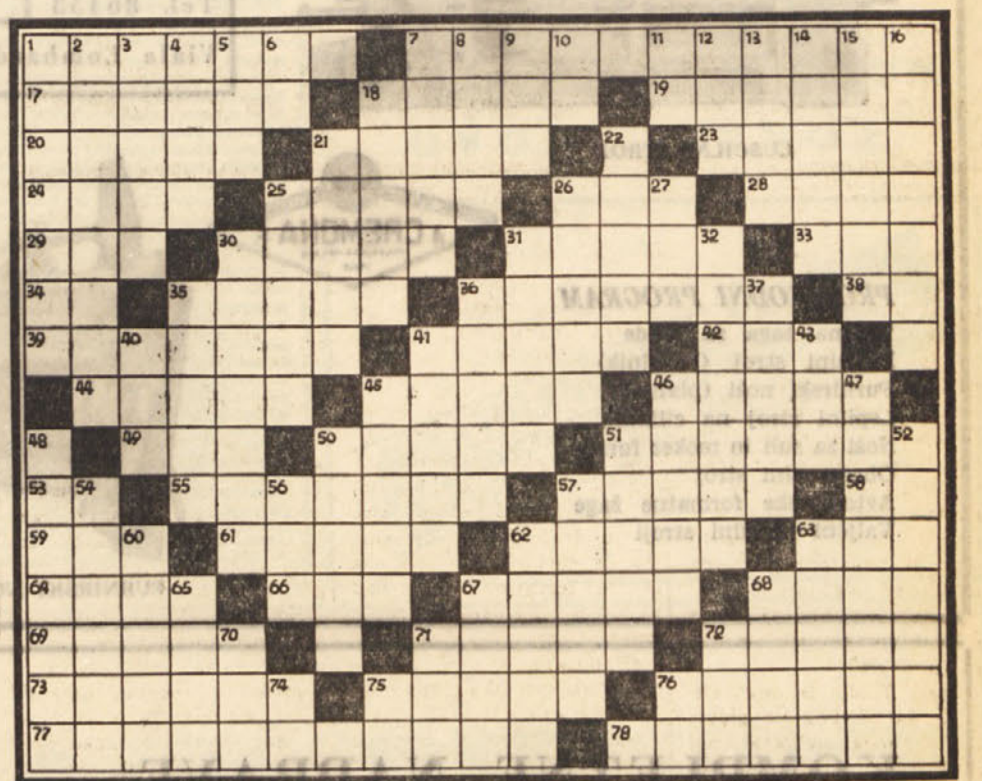
Občni zbor pooblašča nov vodilni odbor, da izdela program takojšnjih akcij v zvezi z najnujnejšimi vprašanji, ki terjajo rešitve. V ta namen naj odbor doseže sporazum z drugimi organizacijami ter demokratičnimi silami ter z njihovo podporo zahteva od oblasti, da sprejmejo upravičene zahteve kmetov.

Omenimo naj še, da je bila v resoluciji na predlog nekaterih članov dodana še točka, v kateri se zahtevajo izredni prispevki oziroma olajšave na račun burje, ki povzroča kmetom veliko škodo, ter nadzorstvo nad prodajnimi cenami vina v gostinskih obratih.

Občni zbor kmetijskega konzorcija

Člani Kmetijskega konzorcija v Trstu so vabljani na redni občni zbor dne 8. maja 1960 ob 9. uri v prvem ali ob 10. uri v drugem sklicanju, ki bo v prostorih zbornice za trgovino, industrijo in kmetijstvo na Borznem trgu.

KRIŽANKA

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. nezrel, premalo razvit; 7. opremljen z dotekanjem; 2. pridevek; 3. madžarsko moško ime; 4. namočen, razmočen; 5. namočen, malo vreden; 20. madžarsko moško ime; 21. vol, prazen, malo vreden; 23. znana zagrebška operna pevalka (Marjana); 24. angleško vseučiliško mesto; 25. valutna enota evropske države; 26. močan veter; 28. okvare, poškodbe; 29. vročni veznik; 30. melodija; 31. pokrajina v Vojvodini; 33. šolska ocena; 34. arabski žrebec; 35. drgnem, tarem; 36. ki rad govori; 38. znak za kemično prvino cer; 39. zločinec, starorimski državnik; 42. ni vsak moški; 44. gora v okolici Postojne; 45. vrtno jagodičje; 46. ravčina; 49. gora v Zasuvi; 50. »zmišljen, neresničen; 51. principalen; 53. pripovedna pesem; 55. železniška signalna naprava; 57. idiot; 58. kadar; 59. čop, otep; 61. oseba iz opere »Prodna nevesta«; 62. velja za najzgodnejši mejniki Slovencev ob majnem meju; 50. stara pokrajina; 63. cesta, steza; 64. jina v okolici Rima; 51. neznani; 52. zapiski, znamenje; 54. kos lesa; 56. cela živalska koža; 57. jezen, srdit; 60. darovanje, darilo; 62. ki se je zgodil že pred dolgi; 63. grenka zdravilna rastlina; 65. živali plazilke; 67. vas in postaja v okolici Maribora; 68. glasbeni izraz (množ.); 70. nekaj, kar je manj kot celota; 71. hiat; 72. tečaj; 73. znak za natrij; 75. vprašalnik; 76. kadar.

RESITEV KRIZANKA

IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: 1. blaziranost; 11. poučiti; 17. rek; 18. samotar; 19. Abram; 20. atov; 22. zaseda; 23. vsaj; 24. ra; 25. Manet; 27. načrten; 29. pol; 30. skelet; 32. teiten; 33. koki; 34. Igor; 36. nečak; 37. Suhor; 38. spokoren; 42. nem; 43. paroma; 44. korobaček; 46. nagraden; 48. opeven; 49. top; 51. natiiti; 52. pašen; 53. želo; 55. Delo; 56. oče; 57. napoden; 59. nero; 64. nek; 64. maimovec; 66. nikar; 67. in; 68. bit; 69. lberer; 71. Jan; 72. pamet; 73. sateliti; 75 ton; 76. opariti; 77. tridesetina.

NAVPIČNO: 1. Brams; 2. letak; 3. ako se; 4. I(gor) S(travinsky); 5. raz; 6. A(man); 7. nosat; 8. otežen; 9. sadilen; 10. tračičin; 11. Paulek; 12. obsev; 13. uran; 14. čaj; 15. im; 16. izolirati; 21. Velikovec; 24. rokomet; 26. tegeben; 28. ataman; 29. pohori; 31. Toran; 33. kuratorji; 33. koki; 34. Igor; 36. nečak; 37. Suhor; 38. spokoren; 42. nem; 43. paroma; 44. korobaček; 46. nagraden; 48. opeven; 49. top; 51. natiiti; 52. pašen; 53. želo; 55. Delo; 56. oče; 57. napoden; 59. nero; 64. nek; 64. maimovec; 66. nikar; 67. in; 68. bit; 69. lberer; 71. Jan; 72. pamet; 73. sateliti; 75 ton; 76. opariti; 77. tridesetina.

DOLINA

prometnim žilam, ker si želijo čimveč miru, drugi pa obmejni promet z vozili — v tem primeru čez blok Prekn-Sempolaj — v stalnem porastu. Kako naj je takemu prometu kos takšno cestiče z zdrobljenim sprahanim gramozom? V oblakih prahu trpijo vozniki in vozilo, občestni prebivalci, rastline in živali. Prah je strup in zdravstvo »pripoča, da naj se ga čuvamo. Ob taki cesti pa se ga ne moremo čuvati, odslej dalje tja do septembra že ne. Res je čudno, da se z ureditvijo te ceste in mnenju tudi mnogih meščanov, ki dobro poznajo naše cestne razmere, je ta cesta neprimerno bolj prometna in zaradi tega bolj potrebna ureditve kot pa cesta Kresjaja-Križ, ki pa je že asfaltirana!

SLIVNO

Zelo smo zadovoljni, da imamo pouk naših otrok v svojih vasi, pa čeprav je učilnica v zasebni hiši. Mimogrede naj omenimo, da nam je županstvo obljubilo že pred leti, da nam sezida šolsko poslopje, a še danes čakamo.

Radi bi pa povedali naslednje: pod v nasi učilnici je, tako, da ima dve ali tri velike luknje, tako da vidiš v učilnici zemljata tla. Menimo, da taki učni prostori prav gotovo ne odgovarjajo sedanjosti. Prosimo zato občino, da bi nam popravila vsaj pod, če nam ne sezida učilnice šolskega poslopja. Saj bo vse skupaj stalo samo nekaj tisočakov!

BRIŠČIKI

Dolgo smo prosili in končno dočakali šolo v naši vasi. Tako je bil pregran upravičen strah za naše malčke, kateri so morali pešati ob vsakem vremenu do oddaljenih Opčin. Kakšna je pri nas zima, kadar razsaja burja in mraz, pa ve samo tisti, ki jo je res poizkusil.

Imamo samo malo željo, da bi občina postavila na šolo tudi napis, kot ga imajo pač vsa druga šolska poslopja na Tržaškem. Vemo, da se nam bo izpolnila tudi ta želja, ker poznamo uvidenost in prizadevanje naših občinskih mož.

TRNOVICA

Morda bo uredništvo našega dnevnika, češ da nam ni prijetno ponavljati istega pesem in zadovoljstva, to ne bo to več pošteno, pa bo šele tedaj, ko bo pokrajina to cesto uredila, tako, da bo odgovarjala potrebni promet. Ta pa do sedaj, ko bo pokrajina uredila tako, da bo odgovarjala potrebni promet, kot jo imamo sedanjosti cestni promet, ki je tole cestni stalno raste, in to iz dveh razlogov: vozil je zaradi izogonejo glavnim

Pogled na dvorano v Ul. Zonta 2, kjer je bil preteklo nedeljo redni občni zbor Zveze malih posestnikov

Pustolovščine T.C. in K.

RES JE, BO NEKAJ TAKEGA. POVIDVA! POVIDVA! DATI POGLJE!

KIT IN CARSON STA PREDVIDNO ODŠLA NAZAJ IN STA PRILILA DO ODPRTINE KI VOJE POVZROČILA EKSPLOZIJA. KIT VIDEVA, KATERA NE TEŽE LE SE MALO VODE.

OBVA PRINATELVA STA POTEM SLEDILA VODNEMU TOKU IN PRISLA DO DRUGE ODPRTINE, IZ KATEREJE VODA ODEKALA. KIT! REŠENA SVA!

MIDVA DA, TODA NAJINA KONJA BOSTA OSTALA V LUKNJI, KI BO KMALU NJUN GROB!

NE, KONJA BOVA SPRAVILA VEN PO POTI, POKATERI STA PRILILA NOTER!

DA, TODA V TEM PRIMERU BI MORALA PREDVIDENI, DA SE BOKANDITI PRÉSELIJO.

INTO BOSTA NAPRAVILA TI IN TEX TER LJUDI, KI JIH BO ZBRAL SERIF PINE BLUFF.

TI SI DOSTI MLAJŠI IN HITREJŠI! TI BOS LAZE IN HITREJE PRISPEL V PINE BLUFF TER ORGANIZIRAL POMOČ!

JAZ SE VRNEH K KONJEM IN BOM POTRPELJIVO ČAKAL NA VAS POVRATEK. PINE BLUFF JE ODDALJEN KAKIH 25 DO 30 MILJ, TAKO DA BOSTE LAJKO NAZAJ ČEZ DAN ALI DVA.

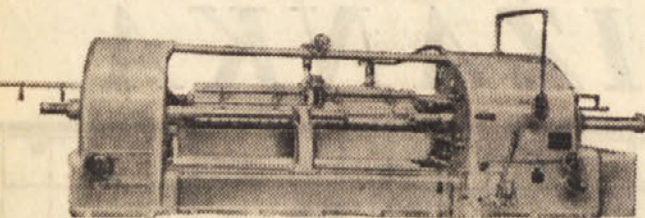
PREJ BOMO NAZAJ, TODA BODI PREDVIDENI, KATERI SE NE BOŠE ZOODILO.

OH, NE! PREGLAVIC JE BIL DO VEZ KOT DOVOLJ!

NA SVIDENJE, TOREJ!

NA SVIDENJE!

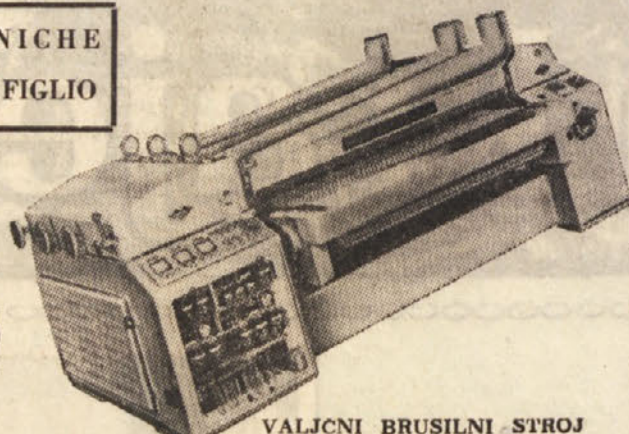
(Nadaljevanje sledi)

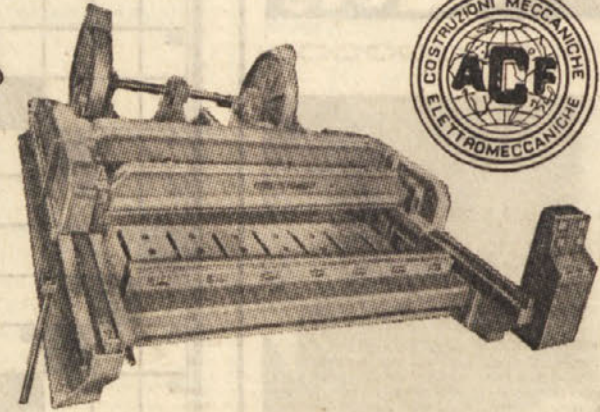
LUSILNI STROJ

COSTRUZIONI MECCANICHE
ANGELO CREMONA & FIGLIO

Tel. 86453
Viale Lombardia, 275 - MONZA

VALJČNI BRUSILNI STROJ

FURNIRSKI NOZ NA BLANJAVICE

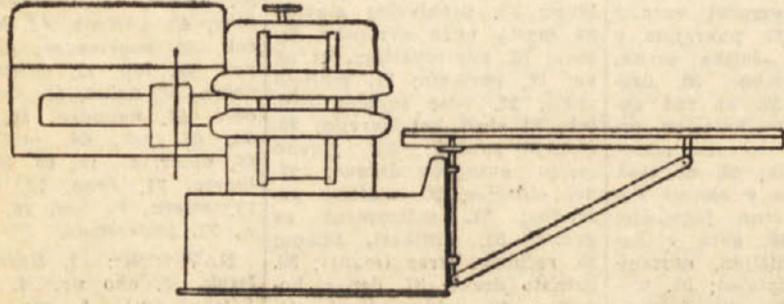
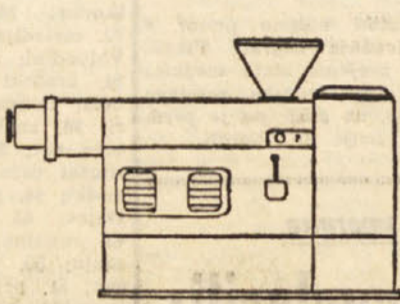
PROIZVODNI PROGRAM

Tračna žaga za hlode
Lušilni stroj (lušilnik)
Furnirski noži (planski)
Lepilni stroj na cilindre
Noži za suh in moker furnir
Obrezovalni stroj
Avtomatske formatne žage
Valjčni brusilni stroji

PROIZVODNI PROGRAM

Mešalci za lim
Spajalnice za furnir na papir
Spajalnice na lim
Brusilnice za furnirske nože
Stroji za izdelovanje pohištva
Avtomatični in specialni stroji za obdelovanje lesa
Pomožni stroji za izdelovanje furnirja

KOMPLETNE NAPRAVE ZA IZTISKANJE PLASTIČNIH SNOVI

AMUT

MILANO
Via Londonio, 25
Telef. 33.90.66 - 34.46.15

Mirko FRANČEŠKIN

Nabrežina št. 179 - Tel. 20-238

Električni predmeti, radio in televizijski aparati znamke «SIEMENS», «MAGNADINE», «PHILIPS».

Tapetniška delavnica
MARIO PAHOR

Specializirana v opremljanju dnevnih sob in drugih prostorov

TRST
Ulica S. Anastasio 12, tel. 61-218

CATTUNAR UMBERTO

TRST UL. F. SEVERO 3
TEL. 34089
UVOZ ŽIVINE IN KONJ

FRATELLO

ITALIJANSKA BIENALA ORODNIH STROJEV

Kompletne naprave za iztiskanje plastičnih mas.

PROSTOR NA MILANSKEM VELESEJMU

Informacije: UCIMU
MILAN - Ul. Palestro 22, tel. 700-167, 700-353

HOROSKOP

VELJAVEN OD 2. DO 7. MAJA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Ugodno boste rešili nekatere osebne zadeve. Srčna želja se vam bo izpolnila. Poklicno delo vas bo tako zaposlilo, da ne boste mogli misliti na druge stvari.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Velike novice. Neka oseba se vas izogiba, ker vas ljubi. Dosegli boste lep uspeh v vseh poslih, katerih se boste lotili ta teden.

Sirelec (od 23. 11. do 20. 12.) Lepa priložnost za razvedrilo v prijetni družbi. Nekaj boste morali odločiti, toda tega ne smete nobenemu zaupati.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Prijetna presenečenja in priložnost za razvedrilo. Okolje bo zelo ugodno vplivalo na vas in boste z lahkoto opravljali svoje poklicno delo. Vesele novice.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) V sentimentalnih zadevah boste dosegli lepo zadoščenje. V poklicnem delu lep uspeh, če boste vztrajali pri svojih sklepih. Ugodna priložnost za potovanje in razvedrilo.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Obiskala vas bo oseba, kateri ste bolj všeč. Bodite bolj sproščeni in vijudni. Sumničena so odveč. Ne obupajte, če boste v poklicnem delu naleteli na nekatere težave. Izrabite priložnosti.

Rak (od 23. 6. do 22. 7.) Nenadne ovire in zapletljivi v srčnih zadevah, toda s svojo sposobnostjo boste vse premagali; zlasti če boste bolj previdni. Tudi v poklicnem delu nekaj ovir. Pismo.

Skorpijon (od 24. 10. do 22. 11.) V srčnih zadevah so vam zvezde še vedno zelo naklonjene in se bodo uresničile vaše tajne želje. V poklicnem delu pa boste naleteli na nekatere težave. Obisk dragih oseb.

Ribi (od 20. 2. do 20. 3.) Vzbudili boste veliko simpatijo v neki oči, ki ste jo slučajno spomnili. Obeta se vam nekaj zanimivega. Lahko računate na uspeh v poklicnem delu. Lepo zadoščenje in priznanje. Obisk.

SIRI STRA (VENEZIA)

Stroji in razne potrebine za tovarne obutve

Razstavljali bomo naše proizvode na **BEOGRAJSKEM VELESEJMU** od 1. do 10. junija t. l.

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA

GORICA - UL. Duca d'Aosta 68 - Tel. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSNEGA BLAGA

Slovenski trgovini FRANC UDOVIČ

TRST, UL. MAZZINI 46 in na TRGU PONTEROSSO 3

nudi vsakovrstno modno blago: bunde, deke, rjuhe, po najnižji ceni

INTERMERCATOR

TRST Ulica Cicerone 10 Tel. 38-074

UVOZ IN IZVOZ RAZNOVRNEGA BLAGA PO TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM SPORAZUMU

MAGNAGHI

Ul. S. Lazzaro 8 - TRST - Tel. 35733/36308
tekoči račun 51

OMIKRON TECHNOS DOXA

NASCIMBEN

IMPORT EXPORT
NADOMESTNI DELI ZA AVTOMOBILE
TRST, UL. Coroneo št. 39, t. 24-955

TRANSADRIA d. d. IMPORT-EXPORT

vseh vrst lesa
trdih goriv
in strojev
za
lesno industrijo

TRST - Sedež: Ul. Cicerone 8, II
Telefon: Ul. Cicerone 30214
Scalo Loggiani 98-715

TURIZEM

BLED

- s svojimi naravnimi lepotami vas vabi.

Priporoča se «GRAND HOTEL TOPLICE» z dependansami, «JADRAN» in «KOROTAN», «PARK HOTEL», «HOTEL JELOVICA», «HOTEL KRIM»

«HOTEL BELLEVUE»

LJUBLJANA - tel. 21280
se gostom toplo priporoča

Obiščite MARIBOR, POHORJE, PTUJ, SLOVENJ GRADEC

in ostale turistične pokrajine na Stajerskem in Koroškem. Vse informacije daje **MARIBORSKA TURISTIČNA ZVEZA**, Maribor, Trg svobode št. 1, tel. 26-68

JOŽEF SILA

UVOZ IZVOZ

vsakovrstnega lesa za predelavo in kurjavo ter jamskega lesa.

TRST - Riva Gramula št. 6-I - Telefon 37-004

Obiščite svetovno znano

POSTOJSKO JAMO

Obiski vsak dan ob 8.30, 10.30, 13.30, 16.- in 17.30
Izredni obiski po dogovoru z upravo.

«HOTEL POSTA»

nudi udobne sobe po znižanih cenah.
Trst, Piazza Oberdan št. 1, tel. 241574

Hotel CENTRAL Portorož

tel. 6138, s svojo edinstveno lego ob morju nudi prijetno letovanje. Prvorazredna kuhinja, istrske specialitete, Dnevno godba in ples.

Avtoturistično podjetje Slavnik - Koper

Najhitreje, najudobneje, najbolj varno potujete z ozvočnimi in s klimatskimi napravami opremljenimi **SLAVNIKOVIMI** najmodernejšimi avtopulmani

Redne in izredne vožnje doma in v inozemstvo - Mednarodne proge - Tovorni promet - Turistična služba - Menjalnice v vseh poslovalnicah - Lastna delavnica za vsakovrstna popravila

POSLOVALNICE V KOPRU, PORTOROŽU, PIRANU, LJUBLJANI, ZAGREBU IN NA REKI

HOTEL «TURIST» ANKARAN

Tel. Skofije 13, sporoča vsej svoji cenjeni klienteli, da bo tudi v letošnji predsezoni izvajal popust na ceni v višini 30%. Odljučna kuhinja, domače pijače, moderno urejene sobe, lepa plaža z mivko.

HOTEL «TRIGLAV» KOPER

Tel. št. 16
nudi domače in tuje specialitete in domača vina.
Moderno urejene sobe, cene ugodne

XVII. MARIBORSKI TEDEN

od 30. 7. do 8. 8. 1960

VSE ZA CLOVEKA - DRUZINO - KOMUNO

Prikaz izgradnje komunalnega sistema, razstava in možnost nakupa predmetov široke potrošnje: tekstil, praktični oblačilni predmeti, usnjeni izdelki, pohištvo in oprema za gospodinjstvo. Prikaz poljedelskih strojev in opreme za kmetijstvo. Velika modna revija - prikaz sodobnega oblačila. Popust na železnici!

BOHINJ VABI

Hotel «ZLATOROG» z dependansami
Hotel «POD VOGLOM» z dependanso
Hotel «BELLEVUE JEZERO» z dependanso

Znižane cene v predsezoni in po sezoni. V vseh hotelih prvorazredna postrežba. Vsak dan ples. Nastopi folklornih skupin. Lepi sprehodi.

KOMPAS

(ex Putnik Slovenija)
Organizira

po JUGOSLAVIJI in v inozemstvo izlete in potovanja z lastnimi modernimi turističnimi avtobusi. Zahtevajte programe v poslovalnicah KOMPASA

SAP TURIST BIRO LJUBLJANA

Središka 4

vzdržuje vsakodnevno avtobusno progo Bled-Ljubljana-Trst in nazaj. Priporoča obisk Kravca v Kamniških planinah z žičnico. Nudi turistične usluge v svojih poslovalnicah: Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 30643 in 30647, Koper, nasproti avtobusne postaje, tel. 298, Piran, Trg Tartini, tel. 5112, Portorož, nasproti hotela Central, Ankaran v kopalnici Turist Ankaran

Mariborska livarna

MARIBOR, tel. 39-63
Brzjav: Livarna

Naši proizvodi: vlečene medenaste palice raznih dimenzij in profilov v kvaliteti Ma 58; odlični kovanci za tiskanje barvnih kovin; vodovodne sanitarne in parne armature; gradbeno okovje; valji za kopalne peči; kovinske gibljive cevi.

Naročila izvršujemo promptno in pod ugodnimi dobavnimi pogoji.

Delovni kolektiv Mariborske livarne želi vsem delovnim ljudem mnogo lepih uspehov ob mednarodnem prazniku dela!

KROJACNICA
BOGATEC
Ulica Udine 11/L, tel. 62-990

obvešča svojo cenj. klientselo, da ima nove sezonske vzorce blaga za dame in gospode.
Obiščite nas!

KERŽE

TRST,
Trg S. Giovanni št. 1

- PORCELAN
- KRISTAL
- PRIBOR
- LESTENCI NAVADNI in KLASICNI
- HLADILNIKI
- ELEKTRICNI GOSPODINSKI STROJI
- STEDILNIKI
- VSE ZA DOM

LITOSTROJ

TITOVII ZAVODI

Ob jubilejnim mednarodnem prazniku dela čestitamo vsem poslovnim zvezam in vsem delovnim kolektivom doma in v tujini!

DELOVNI KOLEKTIV TITOVIIH ZAVODOV LITOSTROJ V LJUBLJANI

C. G. R.

COMMERCIO GENERALE E RAPPRESENTANZE
SOC. A R. L.

Ul. della Geppa, 9 - TRST - Tel. 37-940, 28-352

UVOZ IZVOZ

ABRANDOLIN...
METALLI e ARTICOLI SANITARI

IZVOZNO SLOVENIJA ŽIVINOPROMET

PODJETJE LJUBLJANA, DALMATINOVA 1-I
Tel. 22-212 20-905
Telegr. «Slovpromet» Ljubljana

izvaža vse vrste živine, konj, prašičev mesa in mesnih izdelkov salam in pršutov - konserv, črev in sena

Živina je stalno na zalogi v depozu Prestranek. Telefon števil. 3

Cestita vsem poslovnim prijateljem za praznik 1. maj!

PREDILNICA IN TKALNICA

ŽELEZNIŠKA POSTAJA: MARIBOR-STUDENCI - TEKOČI RAČUN: 640-T.8 - TELEFON: 40-80 DO 40-84 - POŠTNI PREDAL: 25

Glavni asortma je sledeč:

BOMBAŽNE: kretoni in cefirji za moške srajce, ka nafas, flanela za pižame in športne srajce, plenice in surove tkanine.

STANIČNE: tkanine za ženske obleke v najrazličnejših gladkih, progastih in karo desenih z efektno sukano prejo, vozličasto prejo in prejo z acetatnimi vlakni.

Vse stanične tkanine so oplemenitene z apreturo proti mečkanju. Naš asortma tkanin je pester in vsako sezono dopolnjen z novimi vzorci.

Delovni kolektiv Predilnice in tkalnice Maribor želi ob prazniku 1. MAJA, da bi vsi delovni ljudje sveta pripomogli v borbi za mir med narodi

ŽELEZARNA RAVNE

Tovarna plemenitih jekel
Ravne na Koroškem
Slovenija - Jugoslavija

PROIZVAJA iz vseh vrst SM in elektro-jekel

**JEKLENE ULITKE
ODKOVKE
VALJANE PROFILE**

- brzorezno orodje
- industrijske nože
- krožne žage
- pnevmatsko orodje
- kolesne stavke
- vzmeti listnate in spiralne
- valje za hladno valjanje
- «Pilger» valje

200-letna tradicija proizvodnje plemenitih jekel

Kolektiv iskreno čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob mednarodnem prazniku dela in mu želi še mnogo uspehov!

«CINKARNA»

METALURŠKO-KEMIČNA INDUSTRIJA

CELJE

Telefoni: 20-81, 20-82, 24-94, 24-95
Teleprinter: 03417
Železniška postaja: Celje-industrijski tiri Cinkarna

Naši proizvodi

Surovi cink min. 97,80 odst. Zm	Kromov galun
Cinkov prah - 97,0 odst. Um total	Natrijev hidrosulfid
Rafinirani cink min. 98,70 odst. Zm	Natrijev sulfid - surovi
Fini cink - min. 99,75 odst. Zm	Natrijev sulfid - čisti
Cinkova pločevina raznih dimenzij in formatov	Cinksulfat
Cinkovi protektorji za kotle	Natrijev silikofluorid
Cinkove pralnice valovite	Barijev sulfid
Cinkova žica	Zelena galica
Cinkovi strešniki	Litopon
Avtotipijske plošče	Ultramarin
Offset plošče	Svinčni minij 30 odst.
Žveplena kislina 60° Be'	Svinčni minij 32 odst.
Cinkovo belilo - zlati pečat	Svinčna glajenka čista
beli pečat	Superfosfat
zeleni pečat	Modra galica
rdeči pečat	Metalit

V valjarni uslužnostno valjamo tudi svinec, kositer in srebro.

Ob delavskem prazniku «1. MAJ» POŠILJA DELOVNI KOLEKTIV CINKARNA CELJE lepe pozdrave z željo, da bi vsi delovni ljudje pripomogli v borbi za mir v svetu

Mariborska tekstilna tovarna, Maribor

Predilnice - tkalnice - barvarne - tiskarna - apreture

Kraljeviča Marka 19 - Poštni predal: 9
Telefoni: 40-11 - Telex: 033 17

Brzjavni naslov: Tekstiltvor NB Podruž. Maribor 604-11/1-150

Proizvaja: bombažno prejo, sukanec za šivanje in vezenje, hlačvino, bombažne in umetno-svilene podloge, klote, flanelo za srajce in pižame, tiskanine iz bombaža in stanične volne, blago za zavese ter vse vrste popelinov in cefirjev. Vsi naši popelini z oznako «EVASET» Shrank - Guaranteed ANTI SHRINK se po pranju več ne krčijo.

Vse naše tkanine iz stanične volne so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost tudi po večkratnem pranju.

Izvaža: klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke ter sukanec za šivanje.

Uvažajo: surovine, barve, kemikalije, utenzilije, stroje itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah.

Ob prazniku 1. MAJA želi kolektiv Mariborske tekstilne tovarne mnogo lepih uspehov vsem delovnim ljudem sveta!

Industrija usnja Vrhnika Slovenija

Proizvaja svetovno znano svinjsko galanterijsko usnje in ovčje ševrte ter sortirane svinjske ščetine

Ob «1. MAJU» pošilja delovni kolektiv tovarne mnogo borbenih pozdravov vsem delovnim ljudem z željo, da se odločno borijo za mir med narodi!

